

To bøger om ADHD

Anmeldelse af to ADHD-udgivelser baseret på evidens – og begge med en grundig gennemgang af medicinens gode og mindre gode sider.

Mediernes optagethed af ADHD-problematikken har været markant. Dels på grund af omfanget – 25.000 børn og unge er her i landet i medicinsk behandling for denne personligheds-mæssige lidelse – dels fordi pædagogikken i specialklasserne åbenbart ikke er i stand til at give børnene det, der kunne forventes. Den pædagogiske argumentation lyder derfor ikke overraskende, at færre børn burde henvises til specialklasserne og flere blive i deres hjemklasser. Som i al anden pædagogisk argumentation er der også her tale om en åbenbar økonomisk nødvendighed. Det er jo særdeles dyrt med et parallelt skolesystem til det almene.

Som i medierne generelt har der også været fokus på ADHD i fagbladene, også her i Psykolog Nyt. Og som det kunne ses forskellige steder i pressen, har fagfolk diskuteret ætiologien. For eksempel fremholdt en artikel her i bladet (P-Nyt 2/2010) overvejende det synspunkt, at ADHD-adfærd skal forstås mere komplekst med tyngden lagt på samfundsmæssige påvirkninger.

En anden artikel, også skrevet af en psykolog (P-Nyt 8/2010), påpegede derimod det hensigtsmæssige i først at intervenere psykologisk, efter at receptblokken var udfyldt.

Således har psykologer (og psykiatere!) haft delte meninger om henholdsvis den biologiske og samfundsmæssige komponent i udviklingen af sygdommen.

Fra slutningen af tresserne og til slutningen af firserne var det god latin at henføre alle dårligdomme til indflydelsen fra omgivelserne. Derfor er mange skolede i denne samfundsmæssiggørelse af psykisk sygdom. Den såkaldte antipsykiatri far Ronald D. Laings teori fik stor indflydelse på den almene meningsdannelse via Ken Loachs film *Family Life*, der definerede psykisk sygdom som familie- og samfundsskabt.

Imidlertid har man bl.a. på Bispebjerg og Risskov Hospital herhjemme været igangættende for en egentlig diagnosticering af ADHD, som dengang i begyndelsen af 1990'erne blev betegnet DAMP. Arvelighedsaspektet har været markant i denne tilgang til de adfærdsmæssige og koncentrationsmæssige anomalier i op-

mærksomhedssygdommen hos børn og voksne. Ny evidensforskning viser da også, at den genetiske faktor er fremherskende (se P-Nyt 10/2010).

Erenbjerg & Kutscher

Masser af evidens er der også at hente i to bøger fra 2009, skrevet af henholdsvis en dansk og en amerikansk specialist i børne- og ungdomspsykiatri. Den indledende præmis hos dem begge, at behandlingen af ”attention deficit hyperactivity disorder” fordrer medicinering.

Ane-Marie Erenbjerg definerer i ”At leve med ADHD” diagnosen *hyperkinetisk forstyrrelse* som ”en medfødt forstyrrelse i hjernen, som påvirker barnets og den voksnes funktioner.” Der er tale om en tredeling i symptomatologien: opmærksomhed, hyperaktivitet og impulsivitet.

Denne klassisk definerede ADHD ønsker Martin Kutscher i sin ”ADHD. Et liv uden bremses” udvidet med ”eksekutiv dysfunktion”. Således, at når vi definerer ADHD, må vi også ”være opmærksomme på andre eksekutive funktionsproblemer, samfokommende lidelser og familiestress.” For selvfølgelig er der også familieproblemer involveret tillige med eventuel oppositionel adfærdsforstyrrelse, central auditiv processering med flere.

Begge bøger har en del tilfælles – først og fremmest ekspertviden, forstået sådan at dette overskud af faglig indsigt, baseret på klient-/patientkontakt, danner baggrund for en letlæst tekst, som enhver med interesse for emnet vil kunne få udbytte af.

Erenbjergs bog har undertitlen ”Da Rita flyttede ind”, refererende til den virksomme medicin Ritalin. Og familien med et barn diagnosticeret med ADHD får det mærkbart bedre, når Ritalin eller anden form for medicinering kommer på tale. Foruden sin store viden og vidtspændende erfaringer med lidelsen giver Erenbjerg i lettilgængelig form information om ADHD, som den fremtræder hos børn, unge og voksne. Især den medicinske behandling bliver indgående omtalt.

Faktisk har Ane-Marie Erenbjerg formået det lidt usædvanlige

at tale til både børn og voksne i et sprog, som hverken taler ned til eller sigter over målgruppen. Denne svære formidlingsopgave må Annette Skov, som har bistået forfatteren som kommunikationsrådgiver, tage en væsentlig del af æren for, vil jeg tro.

Råd til forældre og fagfolk

Begge bøger relaterer sig kompetent til egen praksiserfaring, men har også fyldige henvisninger til faglige kilder. Således bliver en af de centrale forskere på feltet, amerikaneren R.A. Barkley, nævnt hos begge forfattere.

Barkley har tidligt understreget, at den stadige vedholdenhed i antagelser om, at ADHD alene skal tilskrives forældrenes akavede opdragelsesmønster, bør betragtes med stor skepsis. Der er siden hen ad vejen foretaget undersøgelser, der viser ADHD hos forældre med et diagnosticeret barn. Det kunne jo tænkes, at en forælder med lidelsen også er disponeret for at overse barnets vanskeligheder, socialt og emotionelt. For sådan en forælder vil et barns ADHD ikke virke påfaldende, al den stund man selv har levet med lidelsen altid. På den måde kan miljøpåvirkningen altså spille ind.

Som Barkley mener forfatterne, at man til gengæld heller ikke må tro, at biologi dermed er skæbne. Faktorer i omverdenen vil altid spille en rolle. Disse faktorer kan være medbestemmende i udformningen og alvoren af en oprindelig biologisk bestemt be-

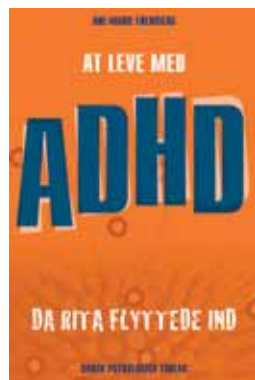
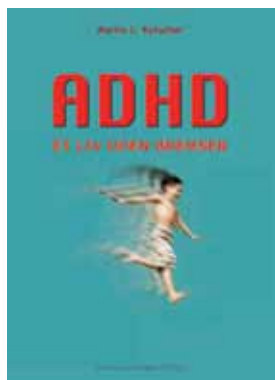
tinget sårbarhed i form af mangelfuld hæmning, så den når et omfang, der vil blive diagnosticeret som ADHD.

Begge bøger er vigtige kilder til information og gode råd til forældre og fagfolk, som forsøger at være på omgangshøjde med de børn, der ”lever uden bremsen”. Og da emnet nu er ADHD, givetvis også inspiration til den ofte opildnede debat blandt fagfolk, der placerer sig vidt forskelligt til diagnose og behandling.

Der er naturligvis forskel i vægtningen af problemfeltet. Hos Kutscher ses sammenstilling af eventuelle samforekommende lidelser som for eksempel bipolar affektiv lidelse og tics og Tourettes syndrom, der har at gøre med hans betoning af opmærksomheden på netop samforekommende lidelser i forbindelse med ADHD.

Erenbjerg gør meget ud af at lade patienterne selv komme til orde, så vi ser lidelsesfeltet med de impliceredes øjne. Og som hos Kutscher er der observationsskemaer til fri afbenyttelse (så længe det er til eget brug) til indkredsning af ADHD. – I begge bøger har vi altså at gøre med evidens og en grundig gennemgang af medicinens gode og mindre gode sider. At de sidste findes, ved vi kun alt for godt. Også at der for børn med ADHD er et påtrængende behov for psykologens hjælp i form af rådgivning og terapi. ■

Kjeld Hesselmann

BOGDATA

Martin L. Kutscher: ”ADHD. Et liv uden bremsen”. Dansk Psykologisk Forlag, 2009. 200 sider. 328 kr.

Ane-Marie Erenbjerg: ”At leve med ADHD. Da Rita flyttede ind.” Dansk Psykologisk Forlag, 2009. 254 sider. 298 kr.